ištęsto ovalo formos, 3,5x1,5 m dydžio. Sprendžiant pagal duobės dydį, kapas turėjo būti griautinis. Centrinėje kapo dalyje buvo sukrauta kelių aukštų akmenų (26x21, 20x17, 15x14 cm ir panašaus skersmens) konstrukcija. Duobės užpilde rasta smulkių keramikos šukių ir geležies šlako fragmentų, pusė molinio verpstuko ir 3 labai smulkūs degintiniai kauliukai. Prie įkapių priskiriami 2 daiktai – geležinio apkalo fragmentas ir vario lydinio žiedelio (?) fragmentas (2 pav.). Griaučių duobėje nerasta.

Perkasos pakraščiuose atidengtas 0,9–1,2 m pločio ir 10–20 cm gylio pilkapio griovys. Jame buvo smulkių akmenų. Kadangi dalis griovio nepateko į perkasos ribas, buvo kasamos išpjovos (bendro 14 m² ploto). P pusėje griovyje buvo 70 cm pločio tarpas. Pilkapio vidinėje dalyje po pirminio paviršiaus sluoksniu fiksuotos dvi 67x65 ir 98x88 cm dydžio beveik taisyklingo apskritimo ir netaisyklingo apskritimo formos duobės. Duobių gylis buvo 20 ir 30 cm, užpildas – pilkos žemės sluoksnis. Vienoje jų aptiktas smukus degintinio kaulo fragmentas. Radinių duobėse neaptikta.

Kadangi sampilo žemėse buvo nemažai keramikos šukių ir geležies šlako, spėta, kad pilkapis galėjo būti supiltas ankstesnės gyvenvietės teritorijoje. Tačiau už pilkapio griovio gyvenvietės pėdsakų neaptikta.

Pagal konstrukciją ir radinius pilkapį galima datuoti viduriniuoju geležies amžiumi.

Svironys barrow cemetery

In 2008, TIM conducted an excavation in Svironys barrow cemetery (Vilnius District). Barrow 1 (63 m²) was excavated (Fig. 1). Its mound was very flattened and about 0.25 m in height. The visible part was about 5.5 m in diameter. The barrow was surrounded by a kerb and a ditch with one small gap. A 3.5 x 1.5 m grave pit with stone constructions was recorded near the barrow's centre. It is conjectured that this was the primary burial. But it contained no skeleton. Three small cremated bones, half a clay spindle whorl (Fig. 2:3), a fragment of an iron fitting (Fig. 2:1), and a fragment of a copper alloy ring (?) (Fig. 2:2) were discovered in the grave pit. A considerable number of pottery sherds with rough, smooth, and brushed surfaces (Fig. 2:4–6) as well as iron slag (Fig. 2:7) were found in both the grave pit and the barrow mound. The barrow can be dated to the Middle Iron Age on the basis of the construction and the finds.

Vykintas Vaitkevičius

Turlojiškių pilkapynas

2008 m. buvo tęsiami 2004 m. pradėti Gudulinės šventvietės, vadinamos Kukaveičiu (Širvintų r., Jauniūnų sen.), aplinkos žvalgymai (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 305–307; *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 488–489).

Žvalgant Turlojiškėse nutiesto kelio link Musės sankasą (195 m ilgio, veda iš žvyrkelio į Plikiškes, atsišakojančio iš plento Vilnius–Širvintos) archeologiškai vertingų radinių nerasta. Tačiau šios išvykos metu pastebėta, jog Turlojiškių pilkapyno teritorijoje esančio magistralinio dujotiekio ruožo paviršius yra nustumdytas. Visame plote buvo daug tarybinio laikotarpio šiukšlių, o dujotiekio ruožo PV pakraštyje, ten, kur jis ribojasi su pušynu, pastebėta degintinių kaulų. Paaiškėjo, jog buldozerio peilis nubraukė paviršines žemes nuo kapo, iš dalies kliudydamas viršutinę jo dalį (1 pav.), o 2–3 cm gylyje tarp degintinių kaulų

nepaliestos gulėjo metalinės įkapės. Rugpjūčio 7–8 d. šioje vietoje atlikti gelbėjamojo pobūdžio tyrinėjimai. Radiniai perduoti į LNM.

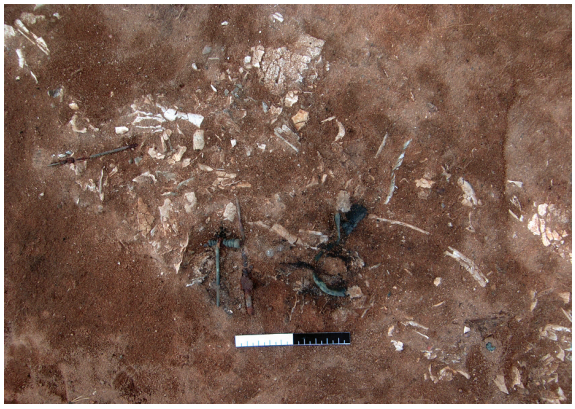
Pilkapis 5 (tai tęstinė 2005 m. pradėtų tyrinėti Turlojiškių pilkapių numeracija, žr. *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 84; *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 134–137). Tyrinėjimų vietoje, lygiagrečiai su dujotiekio ruožu ir pušyno riba, atidengtas 1x3 m dydžio plotas, orientuotas ŠV–PR kryptimi. Jis iš dalies apėmė juosvos žemės su smulkiais degėsiais juostą (ji tamsesnė ir intensyvesnė PR pusėje), kuri netaisyklingu puslankiu iš R pusės juosė visą į tiriamą plotą patekusį degintinį kapą, tačiau su jo kontūru nesusiliejo. Minėtą degėsių ruožą nuo degintinio kapo ribos skyrė 9–11 cm pločio švaraus įžemio smėlio tarpas. Susidarė įspūdis, jog degėsių ruožą, kuris pjūvyje tebuvo vos kelių centimetrų storio ir nežymiai storėjo R kryptimi, reikia sieti su pilkapio pagrindo sluoksniu.

Degintinio kapo kontūras, kurį žymėjo kaulų paplitimas, buvo 1,25 m ilgio (pailgas ŠV–PR (310–130°)), 15 cm pločio ŠV gale, 38 cm pločio viduryje, 20 cm pločio PR gale. Vidurinėje kapo dalyje, tarp degintinių kaulų 13 cm atstumu viena nuo kitos gulėjo dvi tos pačios lankinės segės trikampe kojele dalys: korpusas ir išlaužta užsegimo adata su įvija (2 pav.). Geležinė yla, įtvara nukreipta į R, buvo prisiglaudusi prie segės užsegimo įvijos, nežymiai po ja. Ties segės korpusu, iš dalies virš jo (3 pav.) matėsi gerai išlikusios organinės medžiagos (tekstilės – vilnonio raištelio?) liekanos. Organikos žymės buvo ryškios ir ties segės užsegimo adata. 14 cm į ŠV nuo segės korpuso galo rasta tą pačią segę laužant ištrūkusi korpuso kilpelė, kuri laikė užsegimo įvijos strypelį. 10 cm į PR nuo ylos smaigalio rasta geležinė į 3 dalis sutrūkusi adata (matuojant

1 pav. Suardytas Turlojiškių pilkapio 5 R pakraštys prieš pradedant tyrinėjimus. V. Vaitkevičiaus nuotr.

Fig. 1. The destroyed E edge of Turlojiškės barrow 5 prior to the onset of the excavation.

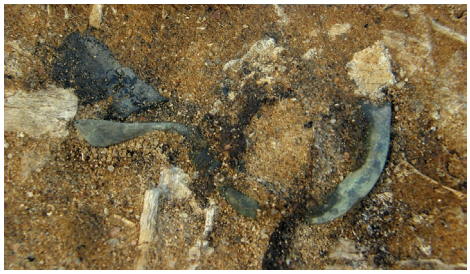

2 pav. Pilkapio 5 degintinio kapo bendras vaizdas. V. Vaitkevičiaus nuotr.

Fig. 2. General view of the cremation from barrow 5.

iki gražiai išlikusios ąselės, kuri buvo nukreipta į V). Atkreipia dėmesį faktas, jog vidurinėje kapo dalyje, prie jo V krašto koncentravosi daug plokščių (kaukolės) ir labai trapių kaulų.

Pjūvyje nustatyta, jog pilkšvoje, švarioje nuo angliukų žemėje išpiltų kaulų sluoksnis buvo vos 6–7 cm storio, o apie tikslią seklios kapo duobės formą spręsti sunku. Palaipsniui

0 5 cm

3 pav. Pilkapio 5 degintinis kapas. Lankinės segės trikampe kojele korpusas ir organinės medžiagos liekanos in situ. V. Vaitkevičiaus nuotr.

Fig. 3. The cremation from barrow 5. The body of the crossbow brooch with a triangular foot and the remains of organic material in situ.

jos dugno kontūras pranyko be pėdsakų. Arba sudeginto mirusiojo palaikai buvo paberti žemės paviršiuje, arba palaidoti nežymiai įgilintoje duobelėje.

Atrodo, jog buvo tiriamas suplokštėjusio ir vizualiai beveik neišsiskiriančio pilkapio R pakraštys. Galbūt tai bendrajame pilkapyno plane 14-uoju numeriu užrašyto pilkapio, kuris pažymėtas ir XIX a. pabaigos topografiniame žemėlapyje, vieta.

Įsižiūrėjus į PV nuo kapo matyti apie 6–7 m ilgio (ŠV–PR kryptimi), 4–5 m pločio, apie 0,3 m aukščio sampilo vieta. Jeigu tai sampilas, tai kapas bus buvęs apie 45 cm giliau sampilo viršaus lygio.

Pagal lankinę segę pilkapio 5 kapas datuojamas V–VI a. Turlojiškių pilkapyną šiandien pagrįstai galima datuoti V–XI/XII a. – antruoju ir trečiuoju Rytų Lietuvos pilkapių kultūros etapais.

Baigus tyrinėjimus ir apžiūrėjus dujotiekio pakraščius, paaiškėjo, jog į ŠR nuo žvyrkelio į Plikiškes, matyt, yra dar vienas į dujotiekio ruožą patenkantis pilkapis. 1994 m. birželio 6 d. KPC archeologinės ekspedicijos dalyviai (Bronius Dakanis, Arūnas Strazdas ir Povilas Tebelškis) toje vietoje ant dujotiekio ruožo surado „degintinių kaulų, žmogaus dantį“.

Turlojiškės barrow cemetery

In surveying a segment of the gas main on the grounds of Turlojiškės barrow cemetery (Širvintos District), a disturbed cremation was discovered and excavated on the edge of barrow 5 (Fig. 1). The burial was made on the ground's surface or in a small hole beneath it (Fig. 2). The grave goods: an awl, a needle, and a crossbow brooch (Fig. 3), which has a triangular foot and has been broken into three pieces, date to the 5th–6th centuries.

Turlojiškės barrow cemetery dates to the 5th–11/12th century.

Eglė Zimaitytė

Skarulių pilkapių vieta

2008 m. vykdyti archeologiniai tyrinėjimai kelio Kaunas–Zarasai–Daugpilis (A–6) 32,7–32,9 km ruože, patenkančiame į Skarulių kaimo, esančio Jonavos miesto PR dalyje, kairiajame Neries krante, ribas. Archeologiniai tyrinėjimai vykdyti projektuojamo kelio vietoje, apie 300 m į PV nuo Skarulių Šv. Onos bažnyčios, į PR nuo Skarulių gatvės, į V nuo Skarulių dvaro, remiantis 2002 m. vykdytų žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų išvada, jog šioje teritorijoje, prieš pradedant kelio tiesimo darbus, yra būtini archeologiniai tyrinėjimai (žr. *ATL 2002 metais,* V., 2003, p. 73).

Dar prieškariu Skarulių kaime ir jo apylinkėse buvo aptikta įvairių archeologinių radinių. VAK sukauptame fonde yra žinių, jog vienoje Skarulių kaimo vietoje, vadinamojoje Smiltynėje, randama žmonių kaulų. Keliuose